

Mr. sc. Zoran Šinković, asistent
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

OPOREZIVANJE ENERGENATA

UDK: 336 (4)

Pregledni rad

Primljeno: 15. X. 2014.

Čovjekov okoliš je javno dobro. Okoliš u kojem živimo nema nezadovoljavajuću kvalitetu jer nema mehanizama (tržišta, cijena) kojim bi se mogla ograničiti njegova upotreba. Potrebu da javni sektor reagira i zaštiti okoliš, ogleđa se upravo u činjenici da se tom intervencijom sprječice ili umanje negativni efekti koje jedna fizička osoba ili gospodarski subjekt uzrokuje drugim subjektima ispuštajući zagađene tvari u prirodu. Oporezivanje energenata (energije) ima značajnu fiskalnu i ekološku funkciju, te znatno utječe na gospodarske aktivnosti, stoga je vrlo aktualno sa stajališta političkih, financijsko-pravnih, socijalnih i ekoloških aspekata.

Ključne riječi: *Europska unija, ekološki porezi, oporezivanje energenata (energije)*

1. UVOD

Čovjek je okružen okolišem koji određuje njegove psihičke, tehničke, gospodarske i socijalne uvjete života. Svako drugo živo biće također je okruženo vlastitim okolišem. Između čovjekova okoliša i okoliša drugih živih bića postoji veliki međutjecaj.

Međutim, obrambena moć prirode je zbog čovjekovih zahvata znatno oslabljena pa je ekološki prirodni kružni tok u mnogim točkama prekinut ili znatno narušen. Produblјivanje ekološke drame koja se danas odigrava u različitim dijelovima svijeta, nalaže potrebu svakom suvremenom društvu postavljanje ekoloških standarda u postojeći način života.¹

Ekološki su porezi ponajprije zamišljeni kao porezi na potrošnju, tj. kao porezi kojima se «opterećuje gospodarska snaga koja se izražava pri trošenju dohotka za zadovolјavanje osobnih potreba».² Tako, na primjer, porez na kavu, pivo, cigarete, alkohol i bezalkoholna pića opterećuje gospodarsku snagu građanina pojedinca koji je potrošač tih proizvoda. Međutim, porez na potrošnju nafte i naftnih derivata, ili porez na bilo koji drugi izvor energije, prelazi svojim djelovanjem granice osobne potrošnje. Nafta i njezini derivati po svojoj su prirodni izvori

¹ J. Šimović, Javni rashodi – poglavlje u knjizi Bo. Jelčić i drugi: Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 678.

² Podrobnije vidjeti u: J. Lang, A. Reiner, A. van der Bellan, Ökosteuern, Wien, 1995., str. 20.

energije koji se koriste za proizvodnju u pravilu svih proizvoda. Stoga je porez na naftu oblik poreza na energiju, a ne porez na osobnu potrošnju. Kao porez na energiju on uzrokuje porast cijena svih onih proizvoda za čiju se proizvodnju nafta koristi, čime smanjuje konkurentnost poduzetnika-proizvođača tih proizvoda. Drugim riječima, porez na energiju protivan je načelu zabrane diskriminacije u tržišnom natjecanju.³ U namjeri da se izbjegnu takve neželjene, štetne, a prije svega protupravne posljedice primjene poreza na naftu i da se sačuva, barem na europskom području, međunarodna konkurencija poduzeća, stručnjaci predlažu tri mogućnosti:

1. istovremeno uvođenje poreza na energiju u porezne sustave europskih zemalja (uključujući i zemlje koje nisu članice Europske unije, ali se nalaze na europskom kontinentu) koje su važniji sudionici u međunarodnoj trgovini,

2. povrat plaćenog poreza na energiju pri izvozu proizvoda. Ova bi mjera zahtijevala da se za svaki proizvod pri njegovu izvozu izračuna koliki je udio poreza na energiju u njegovoj cijeni, što bi bilo administrativno teško provesti. Stoga ova mogućnost ima najmanje izgleda za realizaciju,

3. uvođenje poreza na energiju koji bi snosili samo privatni potrošači energije. Ova se mogućnost protivi načelu jednakog poreznog tretmana. Prihvaćanjem ove mogućnosti poduzetnik bi, naime, pri potrošnji energije za obavljanje svoje gospodarske djelatnosti bio u porezno povoljnijem položaju od pojedinca koji se koristi energijom za svoje osobne potrebe.⁴

Međutim, ni jedna od spomenutih mogućnosti nema velikih izgleda da će se moći ostvariti. Stoga bi trebalo razmisliti i o stručnom mišljenju i preporukama Greenpeacea. Prema njima, odluči li se neka država na uvođenje poreza na energiju, trebala bi primijeniti što je moguće nižu stopu tog poreza. Na taj bi način uvedeni porez na energiju imao, prije svega, učinak «ekološkog signala» i ne bi izazvao štetne posljedice, tj. smanjenje konkurentnosti domaćih poduzetnika na stranom tržištu. Postupni porast stope trebao bi zatim uslijediti, ali ovisno o porastu štednje i investicija koje bi se trebale stimulirati poreznim pogodnostima.⁵

Eko poreze je – doduše, moguće promatrati i kao dopunu sustavu tržišnih cijena, i to onda kad se njima utvrđuju cijene dobara koja čine okoliš (to je slučaj stoga, što se okoliš promatra kao javno dobro koje zbog toga i nema cijene) ili pak kad oni predstavljaju dodatno opterećenje za proizvodnju i potrošnju koji za okoliš imaju štetne posljedice, a koje – naravno, nisu uračunate u cijene. Isto tako se eko porezi i eko davanja mogu svrstati odnosno promatrati kao upravne kazne, ukoliko one olakšavaju provođenje i ostvarenje standarda očuvanja okoliša.⁶

³ O. Lončarić Horvat, Okoliš s poreznopravnog stajališta – poglavlje u knjizi O. Lončarić Horvat i drugi: Pravo okoliša, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Organizator, Zagreb, 2003., str. 302.

⁴ Ibid., str. 302.-303.

⁵ Ibid., str. 303.

⁶ Ba. Jelčić, Koliko su ekološki porezi – ekološki?, Zbornik radova Tendencije u razvoju financijske aktivnosti države, Znanstveni skup povodom 100. obljetnice tiskanja knjige Stjepana Posilovića «Financijska znanost», HAZU, Zagreb, 2000., str. 200.

Prema definiciji EU/OECD-a ekološki porez je oblik poreza kod kojeg je porezna osnovica izražena u fizičkim jedinicama materije i dokazan je njezin negativan utjecaj na okoliš.

U Europskoj uniji postoje tri osnovne kategorije ekoloških poreza a) porez na energente, b) porez na transport i c) porez na zagađenja i prirodne izvore.⁷

U Europskoj uniji ne postoji npr. nadnacionalni ekološki porez kao instrument zaštite čovjekovog okoliša nadnacionalnih razmjera nego postoje tri osnovne kategorije ekoloških poreza kao što je već navedeno, a svaka zemlja članica u skladu sa pravnom stečevinom Europske unije kreira svoj vlastiti sustav zaštite čovjekove okoline.⁸

U porez na energente ubrajamo: porez na mineralna ulja i motorna goriva, benzin (olovni i bezolovni), dizel, loživo ulje, petrolej, kerozin, na prirodni plin i na potrošnju struje.

U porez na transport ubrajamo: porez na registraciju i korištenje motornih vozila, na uvoz i prodaju motornih vozila, za korištenje cesta i autocesta, na osiguranje luksuznih jahtibukuputnike u zračnom prometu.

U porez na zagađenja i prirodne izvore ubrajamo: porez na pesticide i umjetna gnojiva (zaštita voda), na pakiranje metala, plastike, stakla, keramike, na otpad (deponije)zagađenje zraka (CO₂, SO₂, NO_x)baterije, gume, raspoložive kontejnere, na otpadne vode (kućanske i industrijske), na plastične vrećice, na zagađenje vode, na CFC, HFC, PFAC i SF₆ (onečišćivači ozona) i na nuklearnu energiju.⁹ U nastavku ovog rada bit će više riječi o oporezivanju energenata (energije).

2. OPOREZIVANJE ENERGENATA (ENERGIJE)

Kao što je već navedeno u porez na energente ubrajamo: porez na mineralna ulja i motorna goriva, benzin (olovni i bezolovni), dizel, loživo ulje, petrolej, kerozin, na prirodni plin i na potrošnju struje.¹⁰

⁷ O ekološkim porezima u Europskoj uniji detaljnije vidjeti u: D. Pîrву, E. Clipici, Perspectives of the Environmental Taxes Evolution in the European Union, The Romanian Economic Journal, No. 38., December, 2012., str. 147.-161.

⁸ Detaljnije vidjeti u: Tax reforms in EU Member States Tax policy challenges for economic growth and fiscal sustainability 2012., Report, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2012.

⁹ Detaljnije vidjeti u: Z. Šinković, Ekološki porezi, Međunarodni simpozij «Energetsko pravo i pravo zaštite okoliša s posebnim osvrtom na pravno uređenje korištenja obnovljivih izvora energije», Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Split, 2013., str. 958.

¹⁰ Znanost je izvore energije podijelila na: a) primarne i b) sekundarne. Primarni izvori energije posljedica su prirodnih procesa, a ne rezultat ljudske aktivnosti, dakle prerade uz primjenu drugih oblika energije. Prirodni je izvor energije, na primjer, kameni ugljen, lignit, gorivo drvo, treset, nafta, zemni plin, vjetar, sunce. Vjetar i sunce, kao obnovljivi izvori energije, nisu objekt oporezivanja.

Sekundarni izvori energije rezultat su određenoga tehničkog procesa kojim se prerađuje neki primarni izvor energije, kao što je koks, električna struja, benzin, loživo ulje, i dr.

Razvoj industrije, povećanje utroška energije kao i općenito povećanje životnog standarda uz povećanje broja stanovnika i sve veću urbanizaciju, povećavaju nečistoću i otpad. Ispušni plinovi motornih vozila, plinovi raznih industrijskih pogona, nepravilno sagorijevanje goriva u kućanstvima i u industrijskim pogonima, prerada sirovina, smeće i sl. nameće potrebu da se riješi problem pročišćavanja zraka, odlaganja smeća, deponiranja radioaktivnog otpada, odvoda sadržaja iz kanalizacije i dr.,¹¹ a također se stvara i pravna osnova za uvođenje ekoloških poreza, a posebno oporezivanje energenata (energije).

Oporezivanje energenata (energije) sa stajališta zaštite okoliša treba obuhvaćati slijedeće vrste zaštite:

1. medijalna zaštita okoliša usmjerena je na sredstva (medije) okoliša – zemljište, zrak i vodu,
2. kauzalna zaštita okoliša usmjerena je na sprečavanje opasnosti kao što su unos opasnih tvari u okoliš i postupanje s takvim tvarima,
3. vitalna zaštita okoliša usmjerena je prema neposrednoj zaštiti životinja i biljaka, što uređuju zakoni o zaštiti prirode,
4. integrirana zaštita okoliša obuhvaća cjelokupno područje ekozaštite.¹²

Oporezivanje energenata (energije) danas je vrlo aktualno i to sa stajališta političkih, financijsko-pravnih, socijalnih i ekoloških aspekata. Odnosno oporezivanje energenata (energije) ima značajnu fiskalnu i ekološku funkciju te znatno utječe na gospodarske aktivnosti.

Odnosno tendencija suboptimalne strategije u zaštiti okoliša srodna je greškama u borbi protiv terorizma.¹³

Stoga nas ne treba iznenaditi činjenica da je Europska unija donijela i nekoliko Smjernica (direktiva) vezanih za oporezivanje energenata (energije). Tako je Europska unija donijela slijedeće Smjernice (direktive): Direktiva Vijeća 2008/118/EZ od 16. prosinca 2008. o općem sustavu trošarina i koja ukida Direktivu 92/12/EEZ (SL L 9, 14. 1. 2009., str. 12.), Direktiva Vijeća 95/60/EZ od 27. studenoga 1995. o fiskalnom označavanju plinskog ulja i kerozina (SL L 291, 6. 12. 1995., str. 46.), Direktiva Vijeća 2003/96/EEZ od 27. listopada 2003. o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije (SL L 283, 31. 10. 2003., str. 51.), izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2004/74/EZ kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva 2003/96/EZ s obzirom na mogućnost da neke države članice primijene privremena izuzeća ili snižene razine oporezivanja za energetske proizvode i električnu energiju (SL L 157, 30. 4. 2004., str. 87.) i Direktivom Vijeća 2004/75/EZ od 29. travnja 2004. kojom se izmjenjuje

¹¹ Bo. Jelčić, Javni rashodi – poglavlje u knjizi Bo. Jelčić i drugi: Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine, Zagreb, 2002., str. 594.-595.

¹² Usporediti: R. Breuer, Umweltrecht, Besonderes Verwaltungsrecht, 8. Auflage, Berlin-New York, 1998., str. 80.

¹³ D. Sabolović, R. Vouk, Upravljanje održivim razvojem u Republici Hrvatskoj, Međunarodni znanstveni skup «Ekonomika politika, Izazov kao temelj strategije razvoja hrvatskog gospodarstva», Ekonomija, RIFIN, Zagreb, br. 1/2005., str. 110.

i dopunjuje Direktiva 2003/96/EZ s obzirom na mogućnost da Cipar primijeni privremena izuzeća ili smanjenja razine oporezivanja energenata i električne energije (SL L 157, 30. 4. 2004., str. 100.), te Direktive 2008/118/EZ (SL L 50, 27. 2. 2010., str. 1.).¹⁴ ¹⁵ U navedenim Smjernicama (direktivama) inkorporirana su pravna načela koja su relevantna za uređenje sustava oporezivanja energije (energenata) a to su prije svega: a) zabrana primjene diskriminirajućih tuzemnih davanja, b) zabrana primjene državnih mjera poput subvencija, c) zabrana primjene količinskih uvoznih i izvoznih ograničenja te drugih mjera s istim učincima i d) obveza zemalja članica na privremeno neuvođenje poreza na energiju.¹⁶

¹⁴ U odnosu na strukturu i sadržaj elektroničkih poruka koje se razmjenjuju putem Sustava kontrole kretanja trošarinskih proizvoda te pravila i postupaka kojih se treba pridržavati prilikom razmjene tih poruka, kao i u odnosu na strukturu papirnatih dokumenata koji se koriste u slučaju nedostupnosti računalnog sustava primjenjuju se odredbe Uredbe Komisije (EZ-a) br. 684/2009 od 24. srpnja 2009. o provedbi Direktive Vijeća 2008/118/EZ s obzirom na računalnu obradu postupaka za kretanje trošarinske robe u sustavu odgode plaćanja trošarine.

¹⁵ Direktivama 92/81/EEC33 i 92/82/EEC34 te izmjenama sadržanim u Direktivi 94/74/EC od 31. prosinca 1994. u porezni sustav Europske unije uvodi se oporezivanje mineralnih ulja. Smjernicama se određuju oporezivi proizvodi razvrstani sukladno Kombiniranoj nomenklaturi proizvoda, minimalne stope poreza, postupci oporezivanja te određena izuzeća. Oporezivi proizvodi obuhvaćaju naftu i naftne derivate, plinsko ulje, kerozin, ukapljeni naftni plin (LPG – liquid petroleum gas) i prirodni plin. Na visinu stopa utječe namjena proizvoda, odnosno činjenica je li riječ o industrijskoj ili komercijalnoj te o poslovnoj, javnoj ili privatnoj uporabi. Visina stope također je uvjetovana ekološkim razlozima pri čemu se ekološki prihvatljivi proizvodi te proizvodi iz ekološki prihvatljivih izvora oporezuju nižim stopama. Nova tzv. energetska Direktiva 2003/96/EC od 1. siječnja 2004. zamjenjuje prethodne direktive i u njoj se proširuje obuhvat oporezivih proizvoda na sve energente uključujući ugljen, koks, prirodni plin i električnu energiju. Sustav određuje minimalne stope pri čemu je bitno služe li energenti kao pogonsko gorivo ili kao sredstvo za grijanje. Cilj oporezivanja su poboljšanja u funkcioniranju unutarnjeg tržišta te smanjivanje konkurencije između naftnih derivata i ostalih energenata. U suglasju s ciljevima Zajednice i Protokola iz Kyota, podupire se efikasnije iskorištavanje energije, smanjivanje ovisnosti o uvozu energenata te kontrola i ograničavanje emisije plinova koji uzrokuju efekt staklenika. Također je u interesu zaštite okoliša dopušteno zemljama članicama uvođenje određenih poreznih pogodnosti onima koji u svom poslovanju provode posebne mjere za smanjenje negativnih efekata staklenika. Direktivom 2003/96/EC uređuje se oporezivanje energenata i električne energije kada se rabe kao pogonsko gorivo ili sredstvo za grijanje, ali ne kada se iskorištavaju kao sirovina u kemijskim ili metalurškim procesima. Pri tome je bitno spomenuti i Direktivu 95/60/EC te Odluku 2001/574/EC, koje određuju fiskalne oznake za plinsko ulje i kerozin kako bi se spriječila porezna evazija i poboljšalo funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Direktiva 2003/96/EC određuje minimalne stope za pogonsko gorivo, gorivo za industrijsku ili komercijalnu upotrebu, gorivo za grijanje ili električnu energiju.

¹⁶ A. T. Jobs, *Steuern auf Energie als Element einer ökologischen Steuerreform*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 1999., str. 293., J. Wolfgang, O. Zugmaier, *Rechtliche Probleme von Umweltabgaben*, Augsburg, 1996., str. 189.

3. OPOREZIVANJE ENERGENATA (ENERGIJE) U REPUBLICI HRVATSKOJ

Pravna osnova za oporezivanje energenata (energije) u Republici Hrvatskoj je Zakon o trošarinama,¹⁷ Pravilnik o trošarinama,¹⁸ Pravilnik o uvjetima i načinu oslobođenja od plaćanja trošarine na energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu,¹⁹ Uredba o visini trošarine za unupakapljeni naftni plin,²⁰ Uredba o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon,²¹ Pravilnik o podnošenju trošarinskih obrazaca i obrazaca posebnih poreza uporabom sustava elektroničke razmjene podataka.²² Svi navedeni zakonski i podzakonski propisi usklađeni su s pravnom stečevinom Europske unije.

Prema čl. 1. Zakona o trošarinama predmet oporezivanja trošarinama su trošarinski proizvodi koji su proizvedeni (proizvodnja uključuje i crpljenje iz tla gdje je to moguće primijeniti) u Republici Hrvatskoj, uneseni iz druge države članice Europske unije u Republiku Hrvatsku ili uvezeni u Europsku uniju. Drugim riječima Zakonom o trošarinama uređuje se trošarinski sustav oporezivanja alkohola i alkoholnih pića, duhanskih prerađevina, energenata i električne energije (trošarinski proizvodi).

Čl. 21. Zakona o trošarinama propisano je (općenito-generalno) tko se smatra poreznim obveznikom ili trošarinskim obveznikom. Trošarinskim obveznikom smatra se osoba koja je u obvezi plaćanja trošarine i to: 1. ovlaštenu držatelju trošarinskog skladišta, registriranu primatelju, bilo koja osoba koja otpušta trošarinske proizvode ili osoba za čiji se račun otpuštaju trošarinski proizvodi iz sustava odgode plaćanja trošarine, 2. uvoznik trošarinskih proizvoda, 3. proizvođač trošarinskih proizvoda izvan sustava odgode,²³ 4. primatelj trošarinskih proizvoda već puštenih u potrošnju u drugoj državi članici, a koje drži u komercijalne svrhe na teritoriju Republike Hrvatske radi isporuke ili radi potrošnje. Obveznik plaćanja trošarine je i osoba koja isporučuje ili drži trošarinske proizvode radi isporuke, 5. prodavatelj iz druge države članice, odnosno njegov porezni zastupnik kod prodaje na daljinu²⁴ ili primatelj trošarinskih proizvoda u Republici

¹⁷ Narodne novine, br. 22/13, 32/13 - ispravak, 81/13.

¹⁸ Narodne novine, br. 64/13, 129/13, 11/14 – ispravak.

¹⁹ Narodne novine, br. 58/13, 72/13.

²⁰ Narodne novine, br. 4/10.

²¹ Narodne novine, br. 109/13, 48/14.

²² Narodne novine, br. 11/14.

²³ Plaćanje trošarine se odgađa ako se trošarinski proizvodi primaju, proizvode i/ili skladište u trošarinskom skladištu, ako se smještaju u pogon oslobođenog korisnika i koriste u svrhe za koje je dobio odobrenje ili se u sustavu odgode otpremaju u skladu s uvjetima propisanim Zakonom o trošarinama. Podrobnije vidjeti čl. 6. Zakona o trošarinama.

²⁴ Kretanje trošarinskih proizvoda puštenih u potrošnju u jednoj državi članici te potom kupljenih od osobe u drugoj državi članici koja nije ovlaštena držatelj trošarinskog skladišta ili registrirani primatelj i ne obavlja registriranu djelatnost, a prodavatelj ili netko za njegov račun ih neposredno ili posredno otprema ili prevozi primatelju u drugu državu članicu u kojoj nastaje obveza obračuna trošarine, smatra se prodajom na daljinu. Podrobnije vidjeti čl. 20. Zakona o trošarinama.

Hrvatskoj ako prodavatelj prije otpreme proizvoda nije nadležnom tijelu prijavio i podnio instrument osiguranja plaćanja trošarine sukladno odredbama Zakona o trošarinama.

Osim gore navedenih osoba koje se smatraju poreznim obveznicima ili trošarinskim obveznicima trošarinu plaćaju i: 1. osoba koja drži trošarinske proizvode izvan sustava odgode plaćanja trošarine kod kojih trošarina nije plaćena sukladno odredbama Zakona o trošarinama ili bilo koja druga osoba koja je uključena u držanje tih proizvoda, a koja se smatra trošarinskim obveznikom, 2. osoba koja pušta u potrošnju trošarinske proizvode u slučajevima iz čl. 24. Zakona o trošarinama,²⁵ 3. osoba koja nezakonito proizvede, prima, otprema, uveze, unese, preveze, čuva, posjeduje, proda, kupi, pusti u potrošnju trošarinske proizvode ili s njima na drugi način nezakonito raspolaže, kao i osoba koja sudjeluje u tim radnjama, 4. u slučaju nepravilnosti koje su se dogodile tijekom kretanja trošarinskih proizvoda u sustavu odgode plaćanja trošarine – ovlaštenu držatelj trošarinskog skladišta, registrirani pošiljatelj ili bilo koja druga osoba koja je u skladu s Zakonom o trošarinama jamčila plaćanje trošarine, 5. u slučaju nepravilnosti koje su se dogodile tijekom kretanja trošarinskih proizvoda puštenih u potrošnju – osoba koja je u skladu s čl. 19. i 20. Zakona o trošarinama²⁶ jamčila plaćanje trošarine, 6. oslobođeni korisnik trošarinskih proizvoda kada otprema ili koristi trošarinske proizvode u svrhe za koje nije dobio odobrenje.

Ako je više osoba odgovorno za plaćanje trošarine, za plaćanje odgovaraju solidarno.

Drugim riječima poslovanje gospodarskih subjekata (trošarinskih obveznika) unutar trošarinskog sustava odvijat će se na novi način koji će imati za posljedicu uvođenje kontinuiranog praćenja i nadziranja svih registriranih subjekata koji su dužni na propisani način poslovati trošarinskim proizvodima, a što je osnovni preduvjet za ulazak na slobodno tržište Europske unije. Također su ustrojeni registri trošarinskih obveznika i poseban registar ovlaštenih držatelja trošarinskih skladišta, koji uključuje i trošarinska skladišta, registriranih i povremeno registriranih primatelja, a što je potrebno kako bi se omogućila razmjena podataka s nadležnim tijelima drugih država članica.

²⁵ Obveza obračunavanja i plaćanja trošarine nastaje i kada: 1. nadležni carinski ured proda ili ustupi oduzete trošarinske proizvode, osim kada ih proda ili ustupi ovlaštenom držatelju trošarinskog skladišta, odnosno oslobođenom korisniku, 2. su trošarinski proizvodi u postupku spajanja gospodarskih subjekata pušteni u potrošnju, osim kada je kupac ovlašten držatelj trošarinskog skladišta, odnosno oslobođeni korisnik, 3. se završi postupak spajanja gospodarskih subjekata i kada su trošarinski proizvodi otpremljeni novonastalom subjektu, osim kada je novonastali subjekt ovlašten držatelj trošarinskog skladišta, odnosno oslobođeni korisnik, ali najkasnije do 30. dana od dana upisa spajanja u sudski registar, 4. su trošarinski proizvodi u postupku stečaja pušteni u potrošnju ili otpremljeni vjerovniku, osim kada je vjerovnik ovlašten držatelj trošarinskog skladišta, odnosno oslobođeni korisnik.

²⁶ Odnosi se na kretanje trošarinskih proizvoda puštenih u potrošnju (između država članica) i prodaje na daljinu.

3. 1. Predmet oporezivanja, trošarinska osnovica i visina trošarine

Vrste energenata i električna energija određeni su tarifnim oznakama Kombinirane nomenklature (u daljnjem tekstu: tarifna oznaka KN) sukladno čl. 2. točki 5. Direktive 2003/96/EZ ili prema svojstvima pojedinog proizvoda.²⁷ U skladu s navedenim čl. 83. Zakona o trošarinama propisano je što se smatra energentima (motorne benzine koji se koriste kao pogonska goriva (olovni i bezolovni benzin), plinsko ulje za pogon i za grijanje, kerozin – petrolej za pogon i za grijanje, UNP – ukapljeni naftni plin za pogon i za grijanje, teško loživo ulje, prirodni plin za pogon, za grijanje za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu, ugljen i koks za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu, električna energija za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu, biogoriva)²⁸ odnosno čl. 84. Zakona o

²⁷ Energentima se smatra sljedeće proizvode: 2701- kameni ugljen; briketi i slična kruta goriva od kamenog ugljena, 2702 - mrki ugljen i lignit, aglomerirani ili neaglomerirani, osim gagata, 2704 - koks ili polukoks od kamenog, mrkog ugljena, lignita ili treseta; retortni ugljen, 2705 - plin od kamenog ugljena, vodeni plin, generatorski plin i sl., plinovi, 2706 - katran dobiven destilacijom kamenog i mrkog ugljena, lignita i treseta, i ostali, 2707 - ulja i ostali proizvodi destilacije katrana kamenog ugljena na visokoj temperaturi, 2708 - smola i koks od smole dobiveni od katrana kamenog ugljena ili

drugih katrana, 2709 - nafta i ulja dobivena od bitumenskih minerala; sirova, 2710 - naftna ulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala osim sirovih, 2711 - naftni plinovi i ostali plinoviti ugljikovodici – ukapljeni, 2712 - vazelin; parafinski vosak, mikrokristalni naftni vosak, ozokerit, vosak mrkog ugljena, vosak od treseta, drugi mineralni voskovi, 2713 - naftni koks, naftni bitumen i drugi ostaci od nafte ili ulja od bitumenskih minerala, 2714 - bitumen i asfalt, prirodni; bitumenski ili uljni škrljavci i katranski pijesak; asfaltiti i asfaltne stijene, 2715 - bitumske mješavine na osnovi prirodnog asfalta, prirodnog

bitumena, naftnog bitumena, mineralnog katrana ili mineralne katranske smole, 2901 - aciklički ugljikovodici, 2902 - ciklički ugljikovodici, 3403 - pripravci za podmazivanje i za poučljivanje i mašćenje, 3811 - pripravci protiv detonacija, sprječavanje oksidacije, taloženja smole, poboljšivači viskoznosti, pripravci za sprječavanje korozije i drugi pripremljeni aditivi za mineralna ulja (uključujući benzin), 3817- smjese alkilbenzena te smjese alkinlaftalena osim onih iz t.br. 2707 ili 2902.

Definiraju se i ostali proizvodi koji se po svojoj osnovnoj namjeni ne smatraju energentima, međutim kad se koriste kao gorivo za grijanje ili kao gorivo za pogon, smatraju se energentima. U tom slučaju razina oporezivanja im se određuje prema vrsti korištenja (da li za pogon ili za grijanje). To mogu biti: 1507 - sojino ulje i njegove frakcije, 1508 - ulje od kikirikija i njegove frakcije, 1509 - maslinovo ulje i njegove frakcije, 1510 - maslinova ulja dobivena solventnom ekstrakcijom i njihove frakcije, 1511 - palmino ulje i njegove frakcije, 1512 - ulje od sjemena suncokreta, šafranike i pamuka i njihove frakcije, 1513 - ulje od kokosovog oraha, palmine jezgre ili babassu“ ulje i njihove frakcije, 1514 - ulje od repice ili ulje od gorušice i njihove frakcije, 1515 - ostale biljne masti i ulja, nehlapljive (uključujući jojoba ulje) i njihove frakcije, 1516 - masti i ulja životinjskog ili biljnog podrijetla i njihove frakcije, 1517 - margarin; jestive mješavine, preparati masti ili ulja životinjskog ili biljnog podrijetla, 1518 - životinjske ili biljne masti i ulja i njihove frakcije; nejestive mješavine i preparati od životinjskih i biljnih masti i ulja ili ulja iz ovog poglavlja što nisu spomenuti niti uključeni na drugom mjestu, 2905 11 00 - metanol (metil alkohol) Ako su namijenjeni za korištenje kao loživo ulje ili pogonsko gorivo i nisu sintetičkog podrijetla, 3824 90 99 - FAME (biodizel).

Energenti i ostali proizvodi koji nisu gore navedeni, ali u trenutku kada se koriste kao pogonsko gorivo ili kao gorivo za grijanje tada se smatraju energentima, odnosno ako se ostali proizvodi dodaju

energentima, tada se i oni smatraju energentima te se oporezuju istom visinom trošarine kao i proizvodi kojima su dodani.

²⁸ Energentima se smatraju i: 1. ostali proizvodi koji su namijenjeni za uporabu, ponuđeni na prodaju ili se koriste kao pogonsko gorivo, aditivi ili punila koji se dodaju pogonskom gorivu, namijenjeni za uporabu, ponuđeni na prodaju ili su kao takvi korišteni, ostali ugljikovodici koji su namijenjeni za uporabu, ponuđeni na prodaju ili se koriste za grijanje, osim treseta ili biomase. Pod biomasom se smatra biorazgradivi dio proizvoda, otpada i ostataka biološkog podrijetla iz poljoprivrede (uključujući tvari biljnoga i životinjskoga podrijetla), šumarstva i srodnih proizvodnih djelatnosti uključujući ribarstvo i

Članak 84. Zakona o trošarinama (NN 22/13)

1.	Motorne benzine koji se koriste kao pogonska goriva:		
1.1.	Olovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 51, 2710 11 59	3. 3.801,00 kn/1000 l	
1.2.	Bezolovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 41, 2710 11 45, 2710 11 49	3.151,00 kn/1000 l	
2.	Plinsko ulje iz tarifnih oznaka 2710 19 41 do 2710 19 49		
2.1.	za pogon	2.450,50 kn/1000 l	
2.2.	za grijanje	343,00 kn/1000 l	
3.	Kerozin – petrolej iz tarifnih oznaka 2710 19 21 i 2710 19 25		
3.1.	za pogon	2.450,50 kn/1000 l	
3.2.	za grijanje	1.752,00 kn/1000 l	
4.	UNP – ukapljeni naftni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 12 11 do 2711 19 00		
4.1.	za pogon	100,00 kn/1000 kg	
4.2.	za grijanje	100,00 kn/1000 kg	
5.	Teško loživo ulje iz tarifnih oznaka KN 2710 19 61 do 2710 19 69		160,00 kn/1000 kg
6.	Prirodni plin iz tarifnih oznaka KN 2711 11 00, 2711 21 00 i 2711 29 00		
6.1.	za pogon	0,00 kn/MWh	
6.2.	za grijanje za poslovnu uporabu	4,05 kn/MWh	
6.3.	za grijanje za neposlovnu uporabu	8,10 kn/MWh	
7.	Ugljen i koks iz tarifnih oznaka KN 2701, 2702 i 2704		
7.1.	za poslovnu uporabu	2,30 kn/Gj	
7.2.	za neposlovnu uporabu	2,30 kn/Gj	
8.	Električna energija iz tarifne oznake KN 2716		
8.1.	za poslovnu uporabu	3,75 kn/MWh	
8.2.	za neposlovnu uporabu	7,50 kn/MWh	
9.	Biogoriva iz članka 83. stavka 6. ovoga Zakona		0,00 kn

akvakulturu, kao i biorazgradivi dio industrijskoga i komunalnoga otpada. Pod biogorivom se smatra tekuće ili plinovito gorivo koje se koristi kao pogonsko gorivo za potrebe prijevoza, proizvedeno iz biomase i definirano posebnim propisima.

trošarinama određuje se trošarinska osnovica i visina trošarine na slijedeći način: trošarinska osnovica za energente je 1000 kilograma neto mase, 1000 litara pri osnovnim uvjetima temperature energenta od +15 stupnjeva C, Gigajoul bruto toplinske vrijednosti. Trošarinska osnovica za električnu energiju i prirodni plin je količina električne energije, odnosno prirodnog plina mjerena u megavatsatima.²⁹

Prema čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama visina trošarine iznosi za:

Na energente iz plin od kamenog ugljena, vodeni plin, generatorski plin i sl., plinovi, katran dobiven destilacijom kamenog i mrkog ugljena, lignita i treseta, i ostali, ulja i ostali proizvodi destilacije katrana kamenog ugljena na visokoj temperaturi, smola i koks od smole dobiveni od katrana kamenog ugljena ili drugih katrana, nafta i ulja dobivena od bitumenskih minerala; sirova, naftna ulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala osim sirovih, naftni plinovi i ostali plinoviti ugljikovodici – ukapljeni, vazelin; parafinski vosak, mikrokristalni naftni vosak, ozokerit, vosak mrkog ugljena, vosak od treseta, drugi mineralni voskovi, naftni koks, naftni bitumen i drugi ostaci od nafte ili ulja od bitumenskih minerala, bitumen i asfalt, prirodni; bitumenski ili uljni škrljavec i katranski pijesak; asfaltiti i asfaltne stijene, bitumenske mješavine na osnovi prirodnog asfalta, prirodnog bitumena, naftnog bitumena, mineralnog katrana ili mineralne katranske smole, aciklički ugljikovodici, ciklički ugljikovodici trošarina se plaća prema namjeni korištenja i prema iznosu propisanom za jednakovrijedno pogonsko gorivo, odnosno gorivo za grijanje iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama.

Na energente pripravci za podmazivanje i za pouljivanje i mašćenje, pripravci protiv detonacija, sprječavanje oksidacije, taloženja smole, poboljšivači viskoznosti, pripravci za sprječavanje korozije i drugi pripremljeni aditivi za mineralna ulja (uključujući benzin), smjese alkilbenzena te smjese alkilnaftalena trošarina se plaća prema namjeni korištenja i prema iznosima propisanim za jednakovrijedno pogonsko gorivo, odnosno kao za gorivo za grijanje iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama.

Na energente odnosno ostale proizvode koji su namijenjeni za uporabu, ponuđeni na prodaju ili se koriste kao pogonsko gorivo, trošarina se plaća prema namjeni korištenja prema iznosima propisanim za jednakovrijedno pogonsko gorivo iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama.

Na energente ostali ugljikovodici koji su namijenjeni za uporabu, ponuđeni na prodaju ili se koriste za grijanje, osim treseta ili biomase trošarina se plaća prema namjeni korištenja i prema stopi propisanoj za jednakovrijedno gorivo za grijanje iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama.

²⁹ Prema čl. 3. Uredbe o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon visina trošarine iz čl. 84. st. 3. Zakona o trošarinama iznosi za motorne benzine koji se koriste kao pogonska goriva: olovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 51, 2710 11 59 4.300,00 kn/1000 l, bezolovni benzin iz tarifnih oznaka KN 2710 11 31, 2710 11 41, 2710 11 45, 2710 11 49 3.660,00 kn/1000 l. Plinsko ulje iz tarifnih oznaka 2710 19 41 do 2710 19 49 za pogon 2.860,00 kn/1000 l, za grijanje 423,00 kn/1000 l. Kerozin – petrolej iz tarifnih oznaka 2710 19 21 i 2710 19 25 za pogon 2.660,00 kn/1000 l.

Na aditive i punila koji su dodani energentu trošarina se plaća prema istom iznosu propisanom za energent kojemu su dodani.

Na označeno plinsko ulje koje uz predodženu karticu goriva kupuju korisnici označenih plinskih ulja za namjene u poljoprivredi, ribogojstvu i akvakulturi iz čl. 92. Zakona o trošarinama iznosi 0,00 kuna.³⁰

Za energente kojima je dodano biogorivo (pod biogorivom se smatra tekuće ili plinovito gorivo koje se koristi kao pogonsko gorivo za potrebe prijevoza, proizvedeno iz biomase i definirano posebnim propisima) korisnik ima pravo na povrat ili na umanjenje od plaćanja trošarina razmjerno udjelu dodanog biogoriva, odnosno proizvoda, ali najviše do 5%.

Za potrebe Zakona o trošarinama poslovnom uporabom smatra se uporaba od strane gospodarskih subjekata koji samostalno otpremaju robu ili usluge, neovisno o namjeni ili rezultatima te gospodarske djelatnosti. Gospodarskim subjektom mogu se smatrati i pravne osobe koje u organizacijskom smislu predstavljaju samostalnu jedinicu koja je sposobna sama djelovati vlastitim sredstvima. U slučaju da gospodarski subjekt trošarinski proizvod koristi i za poslovnu i za neposlovnu uporabu, trošarinski proizvod će se oporezivati razmjerno svakom načinu uporabe. U slučaju kada je bilo poslovna bilo neposlovna uporaba beznačajna, može se smatrati da ne postoji.

Vlada Republike Hrvatske može uredbom mijenjati visine trošarina.

Iz svega gore navedenog može se zaključiti da je Republika Hrvatska uskladila visinu trošarina s Direktivom 2003/96/EC koja određuje minimalne stope za pogonsko gorivo, gorivo za industrijsku ili komercijalnu upotrebu, gorivo za grijanje ili električnu energiju. Drugim riječima zemlje članice moraju uskladiti visine svojih stopa s minimalno propisanim, pri čemu gornja granica nije određena i svaka zemlja može autonomno uvoditi i više stope.

Zemljama članicama treba omogućiti potrebnu fleksibilnost u definiranju i provedbi politike koja odgovara njihovim nacionalnim okolnostima.

Ipak zbog usklađivanja s obveznim minimalnim visinama trošarina propisanim EU Smjericama (direktivama) u odnosu na oporezivanje energenata, doći će do povećanja visine trošarina i to na sljedeće energente: plinsko ulje za pogon (dizelska goriva) sa 2.354,00 kn/1000 l na 2.450,50 kn/1000 l, kerozin za pogon sa 2.243,00 kn/1000 l na 2.450,50 kn/1000 l.³¹ Ostali energenti (olovni i bezolovni

³⁰ Prodavatelj koji prodaje plinsko ulje za pogon na koje je plaćena trošarina korisnicima prava na potrošnju plinskog ulja za namjene u poljoprivredi su poljoprivredna gospodarstva upisana u odgovarajući upisnik poljoprivrednih gospodarstava pri ministarstvu nadležnom za poljoprivredu, a koji su definirani sukladno posebnim propisima uz karticu goriva, ostvaruje pravo na povrat plaćene trošarina. Te osobe podnose zahtjev za povrat plaćene trošarina carinskom uredu nadležnom prema svome sjedištu. Zahtjev se podnosi najranije zadnjeg dana u mjesecu za količine prodane u proteklom mjesecu, a najkasnije u roku od tri mjeseca nakon isteka kalendarske godine na koju se ti zahtjevi odnose.

³¹ Vidjeti bilješku broj 29.

motorni benzini, plinsko ulje i kerozin za grijanje te teško loživo ulje) zadržavaju postojeću razinu oporezivanja.³²

Smjernica (direktiva) dopušta članicama primjenu diferenciranih stopa za komercijalnu i nekomercijalnu uporabu plinskog ulja kao pogonskoga goriva, uz uvjet da stope na plinsko ulje kao komercijalno pogonsko gorivo nisu ispod nacionalne razine oporezivanje koje je bilo na snazi 1. siječnja 2003. Tako u Republici Hrvatskoj visina trošarine za plinsko ulje koji se odnosi na pogon iznosi 2.450,50 kn/1000 l, odnosno za plinsko ulje koje se koristi za grijanje iznosi 343,00 kn/1000 l.³³

Različite stope primjenjuju se u zemljama članicama pod isključivo fiskalnim nadzorom u ovim slučajevima: 1) kada su izravno povezane s kvalitetom proizvoda, 2) kada ovise o količini potrošenih energenata i električne energije namijenjenih grijanju, 3. za lokalni javni promet (uključujući i promet taksija), 4. zbrinjavanje otpada, oružane snage i javnu administraciju, invalidne osobe, hitnu službu, 5. uz primjenu različitih stopa ovisno o tome je li riječ o profitnoj ili neprofitnoj djelatnosti.

3. 2. Električna energija

Električna energija nezaobilazna je osnova materijalnih i društvenih djelatnosti, ali i osobnog života današnjeg civiliziranog čovjeka. Osobita svojstva električne energije pridonose tomu da u energetske gospodarstvima svijeta neprekidno raste udio električne energije u ukupno neposredno iskorištenoj energiji.³⁴

Električna energija kao sveprisutan i gotovo nezamjenjiv energent služi zadovoljenju mnogih, poglavito elementarnih potreba u svim područjima života. Trošak električne energije sastavni je dio troškova izrade svih proizvoda i usluga kao i troškova života. Cijena električne energije izravno i neizravno određuje razinu životnog standarda: izravno potrošnjom električne energije u kućanstvima, a neizravno cijenom svih proizvoda i usluga.^{35 36}

³² www.mfin.hr preuzeto 10. srpnja 2014.

³³ Vidjeti bilješku broj 29.

³⁴ M. Kalea, Električna energija, Kigen, Zagreb, 2007., str. 95., P. Jakovac, Važnost električne energije i osvrt na reformu elektroenergetskog sektora u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj, Ekonomska misao i praksa god XIX., br. 2., Dubrovnik, 2010., str. 252.

³⁵ I. Tominov, Liberalizacija tržišta električne energije – ispunjava li očekivanja?, Energija, 57 (3), Zagreb, 2008., str. 256.-299.

³⁶ Monopol, kao model organizacije tržišta električne energije pokazao se nedjelotvornim u smislu osiguranja realne cijene električne energije. Zbog tog nedostatka, kao i zbog tehnološkog napretka u proizvodnji i prijenosu električne energije, nametnula se potreba za reformom elektroenergetskoga sektora, tj. liberalizacijom tržišta električne energije. Kako tržišta bivaju sve veća, a tehničke promjene snižavaju troškove proizvodnje, postavlja se pitanje je li tržište električne energije zaista prirodni monopol, pogotovo na proizvodnoj razini. Konačni cilj procesa reforme jest uvođenje konkurencije na tržište električne energije i davanje mogućnosti krajnjem kupcu da bira dobavljača, tj. distributera od kojega će kupovati električnu energiju. Prema ekonomskim teorijama, konkurentno tržište ili točnije, savršeno konkurentno tržište vodi do maksimalne ekonomske efikasnosti. U mnogim ekonomskim priručnicima prikazuje se i kao maksimalno socijalno blagostanje. Spomenuto se može naći u poznatoj tvrdnji Adama

Neovisno o ostalim odredbama Zakona o trošarinama trošarinskim obveznikom za električnu energiju iz tarifne oznake KN 2716 (za poslovnu uporabu i za neposlovnu uporabu) smatra se: 1. opskrbljivač električnom energijom kada električnu energiju isporuči krajnjem kupcu u Republici Hrvatskoj, 2. opskrbljivač kada uvozi ili unosi električnu energiju za vlastite potrebe, proizvođač kada proizvedenu električnu energiju koristi za vlastite potrebe (čl. 94. Zakona o trošarinama).

Čl. 95. Zakona o trošarinama regulirano je na koji način opskrbljivač električnom energijom odnosno trošarinski obveznik može obračunati trošarinu na električnu energiju: 1. mjerenje/utvrđivanje isporučenih količina električne energije obavljaju operator prijenosnog sustava i operator distribucijskog sustava te proizvođač putem redovito ovjeravanih brojila električne energije sukladno posebnim propisima, 2. opskrbljivač električnom energijom obračunava trošarinu na električnu energiju prema izdanim računima za izvršene isporuke u obračunskom razdoblju, a temeljem podataka o stvarno isporučenim količinama električne energije krajnjem kupcu, 3. opskrbljivač električnom energijom može obračunati trošarinu na temelju podataka operatora prijenosnog sustava ili operatora distribucijskog sustava o procijenjenim isporučenim mjesečnim količinama električne energije krajnjem kupcu prema prosječnoj mjesečnoj potrošnji električne energije tog kupca iz odgovarajućeg obračunskog razdoblja prethodne godine, odnosno prema sporazumno utvrđenoj mjesečnoj potrošnji električne energije s novim krajnjim kupcem. Opskrbljivač električnom energijom obvezan je najmanje jednom šestomjesečno izraditi konačan obračun trošarine za mjesec za koje je trošarina utvrđena prema procijenjenim mjesečnim količinama električne energije, i to u mjesečnom obračunu trošarine za mjesec u kojem je utvrđena stvarno isporučena količina električne energije, 4. trošarinski obveznik mora za obračunsko razdoblje sam utvrditi obvezu trošarine na električnu energiju sukladno propisanim trošarinskim osnovicama i iznosima koji su na snazi na dan nastanka obveze obračunavanja trošarine. Obračunska razdoblja su od prvog do posljednjeg dana u mjesecu.³⁷

Smitha o nevidljivoj ruci koja «vraća društvu godišnji prihod toliko velik koliko može». Navedeno prema: P. Jakovac, *Važnost* o. c., str. 259., M. S. Alam, *Bringing Energy Back Into The Economy*, Northeastern University, Boston, Working Paper, April 2008.

³⁷ Trošarinski obveznik mora utvrđenu obvezu trošarine na električnu energiju iskazati u mjesečnom izvješću koje dostavlja carinskom uredu nadležnom prema svome sjedištu, odnosno prebivalištu na propisanom obrascu do zadnjeg dana u tekućem mjesecu po isteku obračunskog razdoblja.

Trošarinski obveznik mora obračunatu trošarinu platiti najkasnije do zadnjeg dana u tekućem mjesecu po isteku obračunskog razdoblja.

Pri uvozu električne energije obveza obračunavanja i plaćanja trošarine nastaje u skladu s carinskim propisima o obračunu i naplati carinskog duga.

3. 3. Upotreba energenata i električne energije za namjene na koje se ne plaća trošarina

Prema čl. 101. Zakona o trošarinama trošarina se ne plaća na: 1. energente koji se koriste kao pogonsko gorivo u zračnom prometu, osim uporabe za privatne letove,³⁸ 2. energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu, uključujući ribolov i električnu energiju proizvedenu na plovilu,³⁹ osim uporabe plovnih objekata i plovila za privatne svrhe,⁴⁰ 3. energente koje proizvođač energenata i električne energije koristi u svojim proizvodnim prostorijama za daljnju preradu, odnosno proizvodnju drugih energenata i električne energije, osim ako se koriste kao pogonsko gorivo za vozila, 4. energente koji se koriste za zajedničku proizvodnju toplinske i električne energije u jedinstvenom procesu (kogeneracija), 5. energente koji se koriste u mineraloškim procesima, 6. dvojno

³⁸ Privatnim letovima smatra se korištenje zrakoplova od strane vlasnika ili fizičke ili pravne osobe na temelju ugovora o najmu, odnosno drugih osnova koje se ne mogu klasificirati kao komercijalne i osobito različite od prijevoza putnika ili robe ili pružanja usluga uz naknadu ili za potrebe javnih tijela.

³⁹ Čl. 11. st. 1. i 20. stavak 1. Pravilnika o uvjetima i načinu oslobođenja od plaćanja trošarine na energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu opisano je slijedeće:

A) BRODOVI

1. za brodove koji obavljaju linijski obalni promet godišnja kvota potrošnje se određuje na osnovi plana kojeg dostavlja nadležna Agencija za obalni linijski pomorski promet temeljem postojećeg ugovora o koncesiji, odnosno drugog odgovarajućeg akta za svaki brod pojedinačno koji održava redovite linije u javnom obalnom pomorskom prometu,

2. za brodove koji obavljaju prijevoz tereta i putnika u nacionalnoj plovidbi te brodove koji su namijenjeni za izletnički prijevoz i ostalu gospodarsku djelatnost godišnju kvotu potrošnje određuje ministarstvo nadležno za plovidbu prema ukupnoj snazi porivnog uređaja (KW) kako je navedeno u upisnom listu broda, a koja iznosi 80 litara po svakom KW snage porivnog uređaja za svaki brod pojedinačno,

3. za javne brodove i brodove koji se koriste za potrebe javnih tijela godišnja kvota potrošnje se određuju na temelju zahtjeva nadležnih tijela za svaki brod pojedinačno.

B) BRODICE I JAHTE

1. za brodice, odnosno jahte koje obavljaju prijevoz tereta i putnika u nacionalnoj plovidbi te brodice/ jahte koje su namijenjene za izletnički prijevoz i ostalu gospodarsku djelatnost, osim plovila iz čl. 2. st. 4. Pravilnika, godišnju kvotu potrošnje određuje ministarstvo nadležno za plovidbu prema ukupnoj snazi motora (KW) kako je navedeno u upisnom listu jahte, odnosno dozvoli za plovidbu brodice, a koja iznosi 35 litara po svakom KW snage motora za svaku brodicu, odnosno jahtu pojedinačno,

2. za javne brodice i brodice koje se koriste za potrebe javnih tijela godišnja kvota potrošnje se određuju na temelju zahtjeva nadležnih tijela za svaku brodicu pojedinačno.

C) PLOVILA UNUTARNJE PLOVIDBE

Za plovila unutarnje plovidbe godišnju kvotu potrošnje određuje ministarstvo nadležno za plovidbu prema ukupnoj snazi motora (KW) kako je navedeno u odgovarajućem upisnom listu (očevidniku) plovila, i to:

1. kategorija putničkih i javnih plovila koja iznosi 0,18 litara/1 kW/1 sat rada motora za svako plovilo pojedinačno,

2. kategorija teretnih i tehničkih plovila koja iznosi 0,20 litara/1 kW/1 sat rada motora za svako plovilo pojedinačno.

⁴⁰ Uporaba plovnih objekata i plovila u privatne svrhe smatra se uporaba plovnih objekata i plovila namijenjenih za sport i razonodu od strane vlasnika ili fizičke ili pravne osobe na temelju ugovora o najmu s posadom ili bez posade, odnosno drugih osnova koje se ne mogu klasificirati kao komercijalne i osobito različite od prijevoza putnika ili robe ili pružanja usluga uz naknadu ili za potrebe javnih tijela.

korištenje energenata; ako se koriste kao gorivo za grijanje i istodobno za namjenu koja nije pogon ili grijanje (uporaba energenata za kemijsku redukciju, u elektrolitskim i metalurškim procesima), 7. energente koji se koriste za druge namjene, a ne kao pogonsko gorivo ili gorivo za grijanje, 8. prirodni plin koji se koristi u kućanstvima i prirodni plin koji se koristi za pogon vozila.

Trošarina se ne plaća ni na: 1. energente puštene u potrošnju u drugoj državi članici koji se nalaze u standardnim spremnicima⁴¹ komercijalnih motornih vozila te su namijenjeni uporabi kao pogonsko gorivo u tim vozilima, a ne za daljnju prodaju, 2. energente koji su u specijalnim kontejnerima⁴² i koji dolaze iz drugih država članica, a namijenjeni su specifičnom korištenju za rad opskrbnih sustava tih kontejnera tijekom prijevoza.

Trošarina se ne plaća na električnu energiju: 1. koja se koristi za kemijsku redukciju i u elektrolitskim i metalurškim procesima, 2. koja se koristi za zajedničku proizvodnju toplinske i električne energije u jedinstvenom procesu (kogeneracija), 3. koja se dobiva korištenjem iz obnovljivih izvora energije i ako je proizvođač koristi za vlastite potrebe: snage vjetra, valova, plime, geotermalnih izvora, sunčeve energije ili ako je proizvedena od biomase ili proizvoda od biomase, 4. koja se koristi u mineraloškim procesima, 5. koja se koristi u kućanstvima, 6. koja se koristi za proizvodnju električne energije te za održavanje sposobnosti proizvodnje električne energije.⁴³

⁴¹ Standardnim spremnicima smatraju se: 1. spremnici koje proizvođač trajno ugradi za sva motorna vozila istoga tipa kao što je predmetno vozilo i koji omogućuju neposredno korištenje goriva, kako za pogon tako i za odgovarajuće djelovanje sustava za hlađenje i drugih sustava tijekom prijevoza. Spremnici za plin ugrađeni u motorna vozila za neposredno korištenje plina kao goriva i spremnici ugrađeni u drugim sustavima kojima vozilo može biti opremljeno također se smatraju standardnim spremnicima, 2. spremnici koje proizvođač trajno ugradi na sve specijalne kontejnere istoga tipa kao što je predmetni kontejner i koji omogućuju da se gorivo za vrijeme prijevoza koristi neposredno za rad sustava za hlađenje i drugih sustava kojima su opremljeni specijalni kontejneri.

⁴² Specijalnim kontejnerom smatra se svaki uređaj opremljen posebno namijenjenom napravom za sustav hlađenja, sustav dovoda kisika, sustav toplinske izolacije ili drugim sustavom.

⁴³ Zanimljivo je navesti slučaj Republike Italije kojom traži od Europske komisije da u određenim geografskim područjima primijeni snižene stope oporezivanja plinskog ulja i LPG-a koji se koriste za grijanje u skladu s člankom 19. Direktive 2003/96/EZ.

Talijanska tijela zatražila su dopisom od 31. svibnja 2012. ovlaštenje za primjenu, u određenim posebno nepovoljnim geografskim područjima, sniženih stopa oporezivanja plinskog ulja i LPG-a koji se koriste za grijanje na način da se obnovi Odluka Vijeća 2008/318/EZ od 7. travnja 2008. kojom se Italija ovlašćuje da u određenim geografskim područjima primijeni snižene stope oporezivanja plinskog ulja i LPG-a koji se koriste za grijanje u skladu s čl. 19. Direktive 2003/96/EZ. Odlukom se Italija ovlašćuje da do 31. prosinca 2012. u određenim posebno nepovoljnim geografskim područjima primjenjuje snižene stope trošarina na gorivo za domaćinstva i LPG koji se koriste za grijanje. Pored toga, talijanska tijela zatražila su da područje ovlaštenja obuhvati i općine koje su dio pokrajina u kojima je više od 70% općina razvrstano u klimatsku zonu F, ali koje same ne spadaju u klimatsku zonu F. Talijanska tijela dostavila su dodatne informacije i pojašnjenja 4. prosinca 2012., 16. srpnja 2013., 31. prosinca 2013. i 22. siječnja 2014. Talijanska tijela obavijestila su dopisom od 19. ožujka 2014. Komisiju o zahtjevu za obnovu ovlaštenja odobrenog Odlukom Vijeća 2008/318/EZ na novo razdoblje u trajanju od šest godina, bez dodavanja novih općina popisu, kako je izvorno zatraženo.

Italija obrazlaže zahtjev za odstupanje diverzificiranošću svojeg državnog područja, koje obilježavaju varijabilni klimatski uvjeti i raznovrsna geografska obilježja. Nacionalne razine trošarina na plinsko ulje i LPG koji se koriste za grijanje relativno su visoke u Italiji. Kako bi se izbjeglo pretjerano opterećenje nekih potrošača koji posebno ovise o grijanju, Italija je uvela snižene stope oporezivanja u određenim

Prema Direktivi 2003/96/EC ne oporezuju se: 1. energenti i električna energija koja se iskorištava za proizvodnju električne energije, 2. energenti koji se isporučuju kao gorivo za potrebe zračne navigacije, osim za privatne sportsko-rekreativne namjene, 3. energenti koji se isporučuju kao gorivo za potrebe navigacije unutar sustava voda zajednice, uključujući ribarstvo, osim za privatnu namjenu. Članice mogu ograničiti primjenu posljednjih dvaju izuzeća u sustavu međunarodnog prometa i prometa među članicama. Stoga za sav zračni promet unutar zemalja

djelovima svojeg državnog područja te bi htjela nastaviti primjenjivati isto sniženje kakvo je uvedeno 2006. Smanjenje poreza iznosi 129,11 EUR po 1 000 litara za plinsko ulje (umanjujući primjenjivu poreznu stopu na 274,10 EUR po 1 000 litara) te 159,07 EUR po 1 000 kg za LPG (umanjujući primjenjivu poreznu stopu na 30,87 EUR po 1 000 kg). Primjenjive porezne stope nadilaze minimalnu razinu oporezivanja propisanu Direktivom.

Prema talijanskim tijelima, diferencijacija poreznih stopa temelji se na objektivnim kriterijima i njome se želi osigurati geografska neprekinutost s ostatak talijanskog državnog područja, tj. stanovnicima prihvatljivih područja osigurati usporedive uvjete u odnosu na ostatak talijanskog stanovništva smanjenjem njihovih nesrazmjerno visokih troškova grijanja. Iznos umanjenja poreza jednak je za sve korisnike; njome se samo želi djelomično umanjiti dodatne troškove grijanja za stanovništvo na prihvatljivim područjima koji su posljedica hladne klime ili poteškoća u opskrbi gorivom. Prema talijanskim tijelima, dodatni troškovi prijevoza u planinskim područjima veći su za 120% u odnosu na ostatak zemlje kad je riječ o prijevozu LPG-a, odnosno 132% kad je riječ o prijevozu plinskog ulja.

Prema talijanskim vlastima, kad je riječ o klimatskim zonama E i F, umanjenje poreza u prosjeku iznosi 11 – 12% cijene plinskog ulja i LPG-a koji se koriste za grijanje. Ti se podaci moraju usporediti s prosječnim troškovima grijanja koji su zbog klimatskih uvjeta do 90% veći od nacionalnog prosjeka u klimatskoj zoni E, odnosno do 170% veći od nacionalnog prosjeka u klimatskoj zoni F. Posebnost otoka očituje se u tome da je zbog njihovih geografskih posebnosti opskrba gorivom ograničena pa je zbog dodatnih troškova prijevoza gorivo skuplje nego u kopnenom dijelu Italije. Talijanska tijela potvrdila su da umanjenje poreza ne bi dovelo do prekomjerne naknade niti oborilo cijene LPG-a i plinskog ulja ispod razine cijena na kopnu. U pogledu zahtjeva za subvenciju na manjim otocima, logistički lanac neizbježno je skuplji na tim lokacijama nego u kopnenom dijelu Italije. Viši troškovi posljedica su nedostataka u primarnoj logistici, što dovodi do viših troškova distribucije. Viši troškovi nastaju i zbog otežanog cestovnog pristupa, troškova plinskog ulja viših od onih na kopnu, troškova prijevoza za dolazak na manje otoke i ograničenih količina pojedinačnih isporuka. Talijanska tijela procijenila su da su ti viši troškovi otprilike 10 – 15% iznad odgovarajućih troškova u kopnenom dijelu Italije. Talijanska tijela navode da je tijekom posljednje tri godine primjena mjere dovela do smanjenja krajnje kupovne cijene LPG-a i plinskog ulja koji se koriste za grijanje za otprilike 10%. Talijanska tijela navode da se u tim područjima ne razvija mreža za opskrbu prirodnim plinom, što te općine u planinskim područjima, na Sardiniji i manjim otocima, stavlja u još nepovoljniji položaj. Godišnji proračunski izdaci za mjeru iznose otprilike 230 milijuna EUR.

Europska komisija donijela je Odluku kojom se Italija ovlašćuje da primijeni snižene stope oporezivanja plinskog ulja i LPG-a koji se koriste za grijanje u sljedećim nepovoljnim geografskim područjima: 1. općinama razvrstanim u klimatsku zonu F, kako je određeno Predsjedničkim ukazom br. 412 od 26. kolovoza 1993., 2. općinama razvrstanim u klimatsku zonu E, kako je određeno Predsjedničkim ukazom br. 412 od 26. kolovoza 1993., 3. općinama na Sardiniji i malim otocima (osim Sicilije). Radi izbjegavanja prekomjerne naknade umanjenje ne smije nadici dodatne troškove grijanja u predmetnim područjima. Kad je riječ o posebnom slučaju Sardinije i malih otoka, zbog smanjenja poreza ne smije doći do obaranja cijene ispod cijene istog goriva u kopnenom dijelu Italije. Snižena stopa mora biti u skladu sa zahtjevima iz Direktive Vijeća 2003/96/EZ, a posebno s minimalnom razinom oporezivanja utvrđenom čl. 9. te Direktive. Europska komisija Odluku je obrazložila diferencijacija poreznih stopa temelji se na objektivnim kriterijima i njome se želi stanovnicima prihvatljivih područja osigurati usporedive uvjete u odnosu na ostatak talijanskog stanovništva smanjenjem njihovih nesrazmjerno visokih troškova grijanja koji su posljedica oštih klimatskih uvjeta ili poteškoća u opskrbi gorivom u odnosu na ostatak državnog područja Italije. Navedeno prema: Europska komisija Bruxelles, 27.6.2014. COM(2014) 395 final 2014/0200 (NLE).

ili između dvije članice za koji bi morao biti potpisan bilateralni ugovor može se primijeniti niža stopa od minimalno utvrđene u smjernici (direktivi).

Zemlje članice mogu, između ostaloga, primijeniti ova potpuna ili djelomična izuzeća pri oporezivanju na: energente koji se koriste u pilot-projektima za tehnološki razvoj ekološki prihvatljivih proizvoda, biogorivo, energiju dobivenu iz solarnih izvora, djelovanjem vjetra, plimno-osečnih utjecaja, geotermalnih izvora, bio mase ili otpada, energente i električnu energiju koja se iskorištava za prijevoz robe i putnika u željezničkom, tramvajskom i autobusnom prometu, energente koje se rabe kao gorivo u plovidbi na unutarnjim plovnim putovima (uključujući ribarstvo), ali ne za privatne sportsko-rekreacijske svrhe, prirodni plin i ukapljeni naftni plin koji je pogonsko gorivo. U Smjernici (direktivi) se uzima u obzir konkurencija među različitim sektorima te se omogućuje primjena mjera kojima bi se ublažile razlike u poreznom opterećenju između energetski intenzivnih sektora i/ili sektora koji provode politiku zaštite okoliša ili poboljšavaju efikasnost iskorištenja energenata.

Na temelju gore navedenog daje se zaključiti da je Republika Hrvatska uskladila u načelu svoja oslobodjenja koja se odnose na prirodni plin i električnu energiju s Direktivom 2003/96/EC.

Zbog oslobodjenja koja se odnose na prirodni plin i električnu energiju koji se koristi u kućanstvima, uvođenje istih kao predmeta oporezivanja neće utjecati na sektor stanovništva.

Ipak ne treba zanemariti činjenicu da uvođenje trošarine na električnu energiju prema okvirnoj procjeni trebalo bi utjecati na povećanje maloprodajne cijene za 1,05%, a za prirodni plin 3,41% (krajnji kupci priključeni na transportni sustav), odnosno za 2,38% (krajnji kupci priključeni na distribucijski sustav).^{44 45}

⁴⁴ www.mfin.hr preuzeto 10. srpnja 2014.

⁴⁵ U 2012. godini bruto domaći proizvod smanjen je za 2% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna potrošnja energije smanjena je za 4,7%, a ukupna potrošnja električne energije za 1,8%. Smanjenje od 2,4% ostvareno je za neto potrošnju električne energije u koju nisu uključeni gubici prijenosa i razdiobe, koji su u 2012. godini povećani za 3,1%. Tijekom razdoblja od 2007. do 2012. godine bruto domaći proizvod ostvario je smanjenje s prosječnom godišnjom stopom od 1,9%, dok se ukupna potrošnja energije smanjivala s prosječnom godišnjom stopom od 2,6%. U potrošnji električne energije također su ostvarene negativne stope pa je tako ukupna potrošnja električne energije ostvarila smanjenje s prosječnom godišnjom stopom od 0,5%, a neto potrošnja od 0,3%. Gubici prijenosa i razdiobe električne energije smanjivali su se prosječno 1,4% godišnje. U odnosu na prosječnu energetsku intenzivnost u Europskoj uniji (EU 27), energetska intenzivnost u Hrvatskoj bila je veća za 6,9%.

Najveći udio u ukupnoj potrošnji energije u Hrvatskoj ostvarila su tekuća goriva. Njihov udio iznosio je 45,4% u 2007. godini te se do 2012. godine smanjio na 36,7%. Osim udjela tekućih goriva jedino se još smanjio udio ugljena i kokska za samo 0,3% pa je u 2012. godini iznosio 7,8%. Udjeli svih ostalih oblika energije su povećani. Nakon tekućih goriva prema visini udjela slijedi prirodni plin koji je u 2012. godini sudjelovao s 27,8% i u promatranom razdoblju povećao se za 0,5%. Udio vodnih snaga varira ovisno o hidrološkim prilikama pa im je tako udio u 2007. godini iznosio 10,1%, a u 2012. godini 12,4%. Povećan je udio uvozne električne energije s 5,5 na 7,5%, kao i udio ogrjevnog drva i krute biomase s 3,3 na 5,7%. Udio ostalih obnovljivih izvora (energija vjetra, energija Sunca, geotermalna energija, biodizel i bioplina) u ukupnoj potrošnji energije povećan je s 0,2 na 1,6%. Također je povećan udio toplinske energije iz toplinskih crpki i to s 0,2 na 0,5%. Navedeno prema: Energija u Hrvatskoj godišnji energetski pregled - Annual energy report energy in Croatia, Ministarstvo gospodarstva, Zagreb, 2012., str. 11., 36., 53., 76.

4. ZAKLJUČAK

Postoji nekoliko argumenata kojima se može objasniti današnje značajno prisustvo za uvođenje trošarina (trošarinskih proizvoda) u koje ubrajamo i oporezivanje energenata (energije). To su: 1. mogućnost ubiranja na malih prihoda, uz relativno niske administrativne (upravne) troškove, 2. utjecanje na smanjivanje pretjerane potrošnje dobara za koja se opravdano smatra da štetno djeluju na zdravlje ljudi,⁴⁶ 3. prebacivanje javnih troškova nastalih trošenjem oporezivih dobara na potrošače takvih dobara i 4. utjecanje na racionalnije korištenje pojedinih oblika energije.

Oporezivanjem energenata (energije) treba biti usmjereno prema promoviranju energetske učinkovitosti i korištenja ekološki prihvatljivijih proizvoda kao i izbjegavanju narušavanja tržišnog natjecanja na jedinstvenom europskom tržištu kako bi se pomogao rast i proizvodnja kroz promjenu u oporezivanju s proizvodnje na potrošnju.

Stoga je Algirdas Šemeta, europski povjerenik za poreze, carinsku uniju, reviziju i borbu protiv prijevare, izjavio da: «Modernizirani sustav energetske oporezivanja dolazi u pravom trenutku, budući da upravo zemlje članice definiraju vlastite strategije izlaska iz krize i ispunjavanja ciljeva Europe2020, te stoga pozivaju na djelovanje s ciljem smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima. Pošteno i transparentno energetske oporezivanje potrebno je kako bi se dostigli energetske i klimatski ciljevi. Naš zajednički cilj je konkurentnija europska ekonomija koja učinkovitije koristi resurse i ekološki je svjesnija».

Međutim, iako nije realno očekivati da će do uvođenja nadnacionalnog ekološkog poreza doći u bliskoj budućnosti, to nikako ne znači da se i dalje ne čine ozbiljni naponi kako bi se dogovorile zajedničke mjere koje bi države sudionice međunarodnih ugovora ugradile u svoja porezna zakonodavstva s ciljem borbe protiv onečišćavanja okoliša do kojeg dolazi zbog proizvodnje i uporabe nekih za okoliš štetnih tvari odnosno uporabe energenata s ekološki negativnim učinkom.⁴⁷ U tom pogledu Europska unija je napravila veliki preokret donošenjem nekoliko Smjernica (direktiva) vezanih za oporezivanje energenata (energije), odnosno ekoloških poreza, a koje je Republika Hrvatska prihvatila (inkorporirala) u svoj porezno-pravni sustav kao pravnu stečevinu Europske unije.

Među zemljama Europske Unije postoje velike ekonomske razlike pa tako razlike postoje i u cijenama električne energije. Tako primjerice, građani Helsinkija plaćaju najpovoljniju cijenu električne energije, dok građani Berlina najviše. Domaćinstva u Berlinu za poreze i namete te naknade za obnovljive račune izdvajaju gotovo trećinu računa za struju. Liberalizacija tržišta električne energije na većini europskih energetskih tržišta uzrokovala je pojavu konkurencije te povoljniju i bogatiju ponudu krajnjim potrošačima. Prilike za uštedu su ove godine značajno veće nego li prethodnih godina, međutim potrošači propuštaju priliku za uštedu. Istraživanja pokazuju kako prosječna europska kućanstva mogu uštedjeti čak 15% na računima za energiju ukoliko promijene opskrbljivača. Navedeno prema: <https://kompare.hr/savjetnik/savjeti/racuni-struju-tko-placa-najvise-europig-240/> preuzeto 10. srpnja 2014.

⁴⁶ C. S. Shoup, *Current Trends in Excise Taxation u: Comparative Tax Studies*, ed. By Sijbren Nossen, North-Holland, Amsterdam, 1983., str. 263.

⁴⁷ Ba. Jelčić, *Javne financije, RRIF plus*, Zagreb, 2001., str. 419.

Republika Hrvatska je uskladila visinu trošarine s Direktivom 2003/96/EC koja određuje minimalne stope za pogonsko gorivo, gorivo za industrijsku ili komercijalnu upotrebu, gorivo za grijanje ili električnu energiju. Drugim riječima zemlje članice moraju uskladiti visine svojih stopa s minimalno propisanim, pri čemu gornja granica nije određena i svaka zemlja može autonomno uvoditi i više stope što je i logično budući da je razumno očekivati da će s povećanjem dohotka rasti i potražnja za višom kvalitetnom okoliša, bogatije će zemlje članice uvoditi odnosno već sada imaju veće stope od siromašnijih zemalja članica.^{48 49}S obzirom da se radi o trošarinskim proizvodima koji imaju i neke druge aspekte oporezivanja poput, ekoloških, zdravstvenih i drugih aspekata, može se očekivati da će minimalne stope poreza u budućnosti rasti zbog toga što se radi o vrlo izdašnim izvorima prihoda zemalja članica s jedne strane kao i zbog jednostavnosti ubiranja prihoda od trošarina s druge strane.⁵⁰

Ipak zbog usklađivanja s obveznim minimalnim visinama trošarine propisanim EU Smjernicama (direktivama) u odnosu na oporezivanje energenata, doći će do povećanja visine trošarina i to na sljedeće energente: plinsko ulje za pogon (dizelska goriva) sa 2.354,00 kn/1000 l na 2.450,50 kn/1000 l, kerozin za pogon sa 2.243,00 kn/1000 l na 2.450,50 kn/1000 l.⁵¹ Ostali energenti (olovni i bezolovni motorni benzini, plinsko ulje i kerozin za grijanje te teško loživo ulje) zadržavaju postojeću razinu oporezivanja.

Uvođenje trošarine na električnu energiju prema okvirnoj procjeni trebalo bi utjecati na povećanje maloprodajne cijene za 1,05%, a za prirodni plin 3,41% (krajnji kupci priključeni na transportni sustav), odnosno za 2,38% (krajnji kupci priključeni na distribucijski sustav).

Oporezivanje energenata (energije) u Republici Hrvatskoj mora više uzeti u obzir njihov energetski sadržaj kao i utjecaj na okoliš vodeći računa o socijalnoj politici, a sve u skladu s načelima pravednosti i jednakosti.

⁴⁸ Najviše stope imaju Danska, Nizozemska, Švedska, Grčka i Ujedinjeno Kraljevstvo. Najniže stope imaju Cipar, Bugarska, Rumunjska, Estonija, Španjolska i Slovenija.

⁴⁹ Zaključno, o razvoju tržišta električne energije u Europskoj uniji može se ustvrditi da se radi o dugotrajnom procesu (koji u većini zemalja još nije u potpunosti dovršen, ali su očita nastojanja prema potpunom otvaranju tržišta. Međutim, pristupi i praksa u liberalizaciji tržišta električne energije pokazuju i dalje veliku raznolikost koja je manjim dijelom posljedica organizacijskog, vlasničkog, tehnološkog, povijesnog, zemljopisnog, zakonodavnog i općedruštvenog naslijeđa, a najvećim dijelom činjenica da svaka zemlja u tim procesima restrukturiranja i otvaranja tržišta nastoji maksimalno zaštititi svoj gospodarski interes. Navedeno prema: F. Domanico, Concentration in the European electricity industry: The internal market as a solution?, Energy Policy, 35: 2007., pp. 5064-5076., P. Jakovac, Važnost o. c., str. 267.

⁵⁰ L. Blažević, V. Vinšalek Stipić, N. Grizelj, Značaj trošarine na energente i električnu energiju, Praktični menadžment, Vol. II, br. 3., Virovitica 2011., str. 17.

⁵¹ Vidjeti bilješku broj 29.

POPIS LITERATURE

M. S. Alam, Bringing Energy Back Into The Economy, Northeastern University, Boston, Working Paper, April 2008.

R. Breuer, Umweltrecht, Besonderes Verwaltungsrecht, 8. Auflage, Berlin-New York, 1998.

L. Blažević, V. Vinšalek Stipičić, N. Grizelj, Značaj trošarine na energente i električnu energiju, Praktični menadžment, Vol. II, br. 3., Virovitica 2011.

F. Domanico, Concentration in the European electricity industry: The internal market as a solution?, Energy Policy, 35: 2007.

Energija u Hrvatskoj godišnji energetski pregled - Annual energy report energy in Croatia, Ministarstvo gospodarstva, Zagreb, 2012.

Europska komisija Bruxelles, 27.6.2014. COM(2014) 395 final 2014/0200 (NLE).

P. Jakovac, Važnost električne energije i osvrt na reformu elektroenergetskog sektora u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj, Ekonomska misao i praksa god XIX., br. 2., Dubrovnik, 2010.

Ba. Jelčić, Javne financije, RRIF plus, Zagreb, 2001.

Ba. Jelčić, Koliko su ekološki porezi – ekološki?, Zbornik radova Tendencije u razvoju financijske aktivnosti države, Znanstveni skup povodom 100. obljetnice tiskanja knjige Stjepana Posilovića «Financijska znanost», HAZU, Zagreb, 2000.

Bo. Jelčić, Javni rashodi – poglavlje u knjizi Bo. Jelčić i drugi: Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine, Zagreb, 2002.

A. T. Jobs, Steuern auf Energie als Element einer ökologischen Steuerreform, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 1999.

J. Lang, A. Reiner, A. van der Bellan, Ökosteuern, Wien, 1995.

O. Lončarić Horvat, Okoliš s poreznopravnog stajališta – poglavlje u knjizi O. Lončarić Horvat i drugi: Pravo okoliša, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Organizator, Zagreb, 2003.

M. Kalea, Električna energija, Kigen, Zagreb, 2007.

D. Pîrvu, E. Clipici, Perspectives of the Environmental Taxes Evolution in the European Union, The Romanian Economic Journal, No. 38., December, 2012.

D. Sabolović, R. Vouk, Upravljanje održivim razvojem u Republici Hrvatskoj, Međunarodni znanstveni skup «Ekonomska politika, Izazov kao temelj strategije razvoja hrvatskog gospodarstva» Ekonomija, RIFIN, Zagreb, br. 1/2005.

C. S. Shoup, Current Trends in Excise Taxation u: Comparative Tax Studies, ed. By Sijbren Cnossen, North-Holland, Amsterdam, 1983.

J. Šimović, Javni rashodi – poglavlje u knjizi Bo. Jelčić i drugi: Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine, Zagreb, 2008.

Z. Šinković, Ekološki porezi, Međunarodni simpozij «Energetsko pravo i pravo zaštite okoliša s posebnim osvrtom na pravno uređenje korištenja obnovljivih izvora energije», Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Split, 2013.

Tax reforms in EU Member States Tax policy challenges for economic growth and fiscal sustainability 2012., Report, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2012.

I. Tominov, Liberalizacija tržišta električne energije – ispunjava li očekivanja?, *Energija*, 57 (3), Zagreb, 2008.

J. Wolfgang, O. Zugmaier, *Rechtliche Probleme von Umweltabgaben*, Augsburg, 1996.

Smjernice (direktive) Europske unije

Direktiva Vijeća 2008/118/EZ od 16. prosinca 2008. o općem sustavu trošarina

Direktiva Vijeća 95/60/EZ od 27. studenoga 1995. o fiskalnom označavanju plinskog ulja i kerozina

Direktiva Vijeća 2003/96/EEZ od 27. listopada 2003. o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije

Direktiva Vijeća 2004/74/EZ kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva 2003/96/EZ s obzirom na mogućnost da neke države članice primijene privremena izuzeća ili snižene razine oporezivanja za energetske proizvode i električnu energiju (SL L 157, 30. 4. 2004., str. 87.)

Direktiva Vijeća 2004/75/EZ od 29. travnja 2004. kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2003/96/EZ s obzirom na mogućnost da Cipar primijeni privremena izuzeća ili smanjenja razine oporezivanja energenata i električne energije (SL L 157, 30. 4. 2004., str. 100.)

Pravni propisi

Pravilnik o podnošenju trošarinskih obrazaca i obrazaca posebnih poreza uporabom sustava elektroničke razmjene podataka, *Narodne novine*, br. 11/14.

Pravilnik o trošarinama, *Narodne novine*, br. 64/13, 129/13, 11/14 – ispravak.

Pravilnik o uvjetima i načinu oslobođenja od plaćanja trošarine na energente koji se koriste kao pogonsko gorivo za plovidbu, *Narodne novine*, br. 58/13, 72/13.

Uredba o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, *Narodne novine*, br. 109/13, 48/14.

Uredba o visini trošarine za unp-ukapljeni naftni plin, *Narodne novine* br. 4/10.

Zakon o trošarinama, *Narodne novine*, br. 22/13, 32/13 - ispravak, 81/13.

Internet izvori

www.mfin.hr preuzeto 10. srpnja 2014.

<https://kompare.hr/savjetnik/savjeti/racuni-struju-tko-placa-najvise-europig-240/> preuzeto 10. srpnja 2014.

TAXATION OF ENERGY PRODUCTS

Man's environment is a public good. The environment in which we live does not have an unsatisfactory quality because there is no mechanism (market price), which could limit its use. Taxation of energy (power) has significant fiscal and ecological function, and significantly affects economic activity, so it is very timely from the standpoint of political, financial and legal, social and environmental aspects.

Key words: *The European Union, environmental taxes, taxation of energy (power).*